ఎర్రదారం

ఎన్నో రంగుల దారాలుండగా ప్రత్యేకంగా ఈ యెర్రదారమంటే యెందుకో యింత యీర్ష్య దేనికని చాలా కాలమనుకుంటుండేవాడ్ని అనుభవ శూన్యుడను. కాకపోయినా - ఎరుపూ, నలుపూ, తెలుపూ, పసుపూ - యిన్నిరంగులున్నాయో అన్ని రంగుల దారాలూ వుంటాయికదా. యేదో రంగు లేకుండా దారమే లేదుగదా అలాంటప్పుడు యేరినటు వెటకారంగా యీ వొక్క యెర్రదారాన్నే యెందుకిలా అసహ్యించుకోవాలో నని తీరికున్నప్పుడెల్లా సానుభూతితో తలపోసుండేవాడు రామకృష్ణయ్య చనిపోయిననాడందరూ 'పునాది' కనుకున్నది 'సమాధి'కి వచ్చిందనుకున్నప్పుడు గాని అతనికి బోధపడలేదు

*　　*　　*

రామకృష్ణయ్యగారంటే మంచివాడనీ, యోగ్యత, అనుభవంకలవాడనీ వచ్చిన ప్రతి ఆఫీసరూ మెచ్చుకొనేవాడు ఆ ఆఫీసా ఫూరి కేనాడువచ్చిందో ఆనాటినుంచీ అదే ఆఫీసులో గుమాస్తాగిరిలో జీవితాన్ని ప్రారంభించారు రామకృష్ణయ్యగారు. తెలివితేటలకుతోడు వినయ విధేయతలు రామకృష్ణయ్యగారికి గౌరవం తెచ్చాయి. ఏ వొక్కడిదగ్గరా యేనాడూ రామకృష్ణయ్య యెర్రనియేగానీ, కనీసం బహుమతుల రూపంలోనో అరటిపండ్ల గెలగానీ, పోమామిడిపండ్ల బుట్టగానీ, చివరకొక బూడిద గుమ్మడికాయనైనా, ముట్టినట్లు ఎవరూ కనీ వినీ యెరగరు. అంతటి శీలవంతుడూ, గుణవంతుడూ, అయిన రామ రామకృష్ణయ్య చాలాకాలానికి గాని వో చిన్న ప్రమోషనుకు నోచుకోలేదంటే దానికి కారణం చాలాకాలం దాకా యెవ్వరికీ తెలియలేదు. రామకృష్ణయ్య చాలా ఖచ్చితమైన వ్యక్తి. తాను చూస్తుండగా, తనకు తెలిసియే వొక్క వ్యక్తికైనా అన్యాయం జరుగుతుంటే సహించడు. ఏ ఆఫీసరుతోనైనా సరే నిర్మొహమాటంగా వాదించి అన్యాయాన్నరికడతాడని ఆ ఆఫీసుకింద వున్న అన్ని ఆఫీసుల్లోనూ కూడా ప్రతీతి. అంతమంచి వ్యక్తికి సూపర్నెంటుపని చాలా కాలం క్రిందటనే రావలసింది గాని రావటందుకు మాత్రం విచారించే వారంతా.

తరువాత కొంతకాలానికి నిజాయితీని గౌరవించగల మరో రామకృష్ణయ్యలాటి వ్యక్తి అక్కడికి ఆఫీసరుగా రావటంవల్ల రామకృష్ణయ్యకు సూపరింటెండెంటుగా ప్రమోషను వచ్చింది. "ఇంతా చేస్తే పాపం రామకృష్ణయ్యగారికింతకాలం ప్రమోషను రాకపోవటానికి కారణం ఆయనపై నున్న 'కాన్ఫిడెన్షియల్ రిపోర్టులని' "ఆ ప్రమోషనిచ్చిన ఆఫీసరు తన భార్యతో అనబట్టి నలుగురికీ తెలిసింది! అప్పుడు ప్రమోషనివ్వటానికి పై ఆఫీసు చాలా అభ్యంతరాలు పెడితే యీ ఆఫీసరు చాలా గట్టిగా సిఫారసు చేసి వ్రాయవలసి వచ్చిందట! సూపరింటెండెంటు రామకృష్ణయ్యగారా హోదాలో రెండు సంవత్సరాలు గడిపారో లేదో పాపం జబ్బుచేసి సెలవు పెట్టవలసి వచ్చింది. ఆ సెలవు సెలవు అలాగే చాలా కాలం పొడిగించవలసి వచ్చింది. చివరకు అదే కారణంగా ఉద్యోగ విరమణకూడా చేయమన్నారాయన్ను.

'చైతన్య'

రామకృష్ణయ్యగారు నిష్ఠంతు, భార్య లక్ష్మీదేవమ్మ పరమ యోగ్యురాలు, రామకృష్ణయ్య తన భార్య అమాయకత్వానికి జాలిపడేవారు. మరొకప్పుడా యమాయకత్వానికి భక్తునివలె తన్మయులైపోయేవారు. లక్ష్మీదేవమ్మగారికి రామకృష్ణయ్యగారు భర్త, భగవంతుడూను! తన అమాయకత్వాన్నాయన, 'అదేమిటే పిచ్చిదానా!' అని పరిహసించినప్పుడామెకు రామకృష్ణయ్య అమాయకత్వమంతా గోచరించినట్లయి నవ్వొని, స్త్రీ సహజమైన మాతృత్వ ప్రవృత్తి పెల్లుబికి "పిచ్చిబాబు"మనుకొని యభిమానాన్నీ అనురాగాన్నీ నింపుకొనేది హృదయపు లోతులలో తమకిదిలేదని బాధపడ్డరోజా దంపతుల జీవితంలో అంతవరకెప్పుడూ లేదు రామకృష్ణయ్య కాలాన్ననుసరించి యింగ్లీషు చదివి వుద్యోగం చేసినా మాతృభాషలో మంచి ప్రవేశంగల వ్యక్తి. తాను తెలుగు పురాణాలూ, ప్రబంధాలూ, దైవచింతనా, అనుష్ఠానమూ, వేదాంత విచారం సాగించేవారు. ఇక లక్ష్మీదేవమ్మగారికి నోములూ, వ్రతాలూ, పూజలూ, ఇల్లాలి పదవీ యేనాడూ తీరికలేకుండా చేసేవి. ఇరుగు పొరుగిండ్లకైనా పోదనీ, రాదనీ లక్ష్మీదేవమ్మగారిని గర్విష్ఠుల జాబితాలో వేయకుండా ఉండలేక పోయారు యిరుగు పొరుగుల పేరంటాండ్రు!

అంతవరకెప్పుడూ రామకృష్ణయ్యగారికి అలాంటాలోచన యెప్పుడూ రానేలేదు. తీరా జబ్బుపడ్డాక లక్ష్మీదేవమ్మను గూర్చి ఆలోచించటం మొదలుపెట్టాడాయన. తను చచ్చిపోతానని మొదటిమాటుగా తోచిందాయనకు. చావు తప్పనిదిగదా, జన్మించిన జీవి మరణాన్ని వెంట తెచ్చుకొనే వస్తాడంటారు. దానికింత ఆలోచన యెందుకనుకున్నాడు. చావుకు భయపడని రామకృష్ణయ్య లక్ష్మీదేవిభవిష్యత్తునుగురించి మాత్రం భయపడకుండావుండలేకపోయాడు. చావునుగురించి స్థిమితంగా ఆలోచించి ధైర్యంగా వుండగలిగినవాడు లక్ష్మీదేవమ్మను గురించి, ఆమె భవిష్యత్తునుగురించి అంతోకింత పడసాగాడు. రామకృష్ణయ్య గుండె గతుక్కుమన్నది. తాను నిల్వచేసిందంతా "మంచివాడనే పేరు" తప్పితే మరేమీ లేదని జ్ఞప్తికి రాగానే. కాకపోతే ఆయన కున్న నిలవల్లా కాస్తోకూస్తో "ప్రావిడెంటు ఫండు" రూపంలో ప్రభుత్వంవారివ్వవలసిన డబ్బు మాత్రముంది—మరొకరి చేతిలో.

ఎప్పుడూ లేని విచార మావరించుకున్న రామకృష్ణయ్యకి ప్రావిడెంటుఫండు జ్ఞాపకానికి రాగానే కొంచెం హాయి కలిగింది ప్రాణానికి. కాని తన తరువాత లక్ష్మీదేవమ్మ యెంతకాలం బ్రతుకుతుందో, అవిడ జీవితకాలానికంతటికీ యీ ప్రావిడెంటు ఫండు సరిపోతుందా లేదా! తీరా ఈ ఖర్చు అయిపోతే ... ఇక ఆలోచించలేకపోయాడు. ఆమె అన్నాతురురాలై ఏ వంచనో ఏకాకిగా... హృదయం బ్రద్దలౌవొచ్చింది ఆలోచించ వద్దనుకున్నా ఆలోచన రాకుండా వుండటం లేదు. ఆలోచనలతో తల, తలతో గుండె పోటీపడి పగిలిపోతున్నై. హృదయస్పందన వేగం హెచ్చిపోయింది. ఏడుపు వచ్చింది ఏడవనూ లేకపోయాడు. ఏ మూలనుంచో ధైర్యం రాజొచ్చింది. లక్ష్మీదేవి కేదో ఓ నిశ్చితమైన జీవనమార్గాన్ని అన్వేషించగలిగితే తను నిశ్చింతగా చచ్చిపోగలననుకున్న రామకృష్ణయ్య భగవంతుణ్ణి ప్రార్థించాడు తననీ మాటికి మాత్రం చంపవద్దనీ, తన లక్ష్మికేదో మార్గం చూపిన మరుక్షణం తానే మరణాన్ని నిశ్చింతగా కోరుకుంటాననీ రామకృష్ణయ్య ప్రార్థనా ఫలితమో, లక్ష్మీదేవమ్మ

అదృష్టమో, రామకృష్ణయ్య ఆరోగ్యం రానాగి కోలుకున్నాడో తెలకల్లా. ఫించను పుచ్చుకున్న దే తడవుగా "ప్రావిడెంటు ఫండు" ఇప్పించ వలసిందని వ్రాశాడు. కాని ప్రావిడెంటు ఫండుతో యేమి చేయాలో మాత్రం ఇంకా తెగకుండా వుం దాలోచనల్లోనే.

* * *

"వ్యక్తి" అన్న తరువాత వానికి గోప్పాద మంతైనా కనీసం, భూవసతి ఉంటే ఆ త్రోవ యెలాగైనా వేసు; బ్రతుకు నిబ్బరముగా గడపవచ్చు అంగుక నే భూమిలేని పేదలకని "ఆచార్య వినోభాజీ" భూదాన యజ్ఞాన్ని ప్రారంభించి పాదచారులై పల్లె పల్లెనూ దర్శిస్తున్నారు కాబట్టి ప్రావిడెంటు ఫండుతో ఓ 2, 3 యెకరాల మాగాణి భూమిని కొంటే 'లక్ష్మి'కి కొరుత వుండదు—దివ్యమైన ఆలోచనగా కన్పించింది రామకృష్ణయ్యకు. మరు లిప్తలో ముఖ కవళికలు మారాయి—"పిచ్చి లక్ష్మికి కౌలుదార్లు కాళ్లిస్తారా, అవస్థ పెట్టి యాతనల పాలు చేస్తారేమో"—వనిపించి ఆ ఆలోచన మానేశాడు రామకృష్ణయ్య అంతటితో.

ప్రభుత్వపు ప్రణాళికా ఋణాల్లో పత్రాలు కొంటే!...; కాని దానిపై వచ్చే వడ్డీతో లక్ష్మిదేవమ్మ జీవితం గడః దేమోనన్న సంకోచం యీ ఆలోచనను విరమింప జేసింది యేం చేయాలనే ప్రశ్న మాత్రం మిగిలింది

పడక కుర్చీలో పడుకొని పైకి చూస్తూ ఆలోచిస్తున్న రామకృష్ణయ్య దృష్టిని "వాసా" లాకర్షించాయి మెరపులా తట్టిం దాలోచన. ఇలు కడితే! తట్టిందే తడవుగా దీర్ఘంగా ఆలోచించాడు. అంగులోగడ సాధక బాధకాలను గురించి ఇంతవరకూ అద్దెకొంపల్లోనే కాపురం చేసిన రామకృష్ణయ్యకు అద్దెకొంపలలోని కష్ట నిష్ఠూరాలు, వొకటొకటిగా కళ్లకు కట్టినట్లు కంపసాగాయి పదిహేనేళ్లుగా స్వంత ఇంటిలా సంరక్షించుకుంటూ సంసారం చేస్తున్న ఇంటిలోనే తాను జబ్బు పడ్డాను రోగం తీవ్రమై లక్ష్మిదేవమ్మ దారిలో దిక్కు దుఃఖిస్తుంటే డాక్టర్లవాటికి డాక్టరు వాళ్లు వాళ్లకి తో చినవిధంగా వైద్యంచేస్తూ ఎలాగైనా రామకృష్ణయ్యను బ్రతికించాలని ప్రయత్నిస్తుండగా, జోరున వాన కురుస్తున్న పరిస్థితుల్లో ఇంటి యజమాని డాక్టరుతో "మీ పిచ్చిగాని ప్రయోజనం లేదండీ, వత్సరం కూడా మంచిది కాదు, ధనిష్ఠా పంచకాల్లో పడుతోంది. ఆయన్ని బయట తీసికొస్తే బాగుంటుందని" నసిగాట. డాక్టరుకే కోపంవచ్చి నాలుగు చీవాట్లు పెట్టి

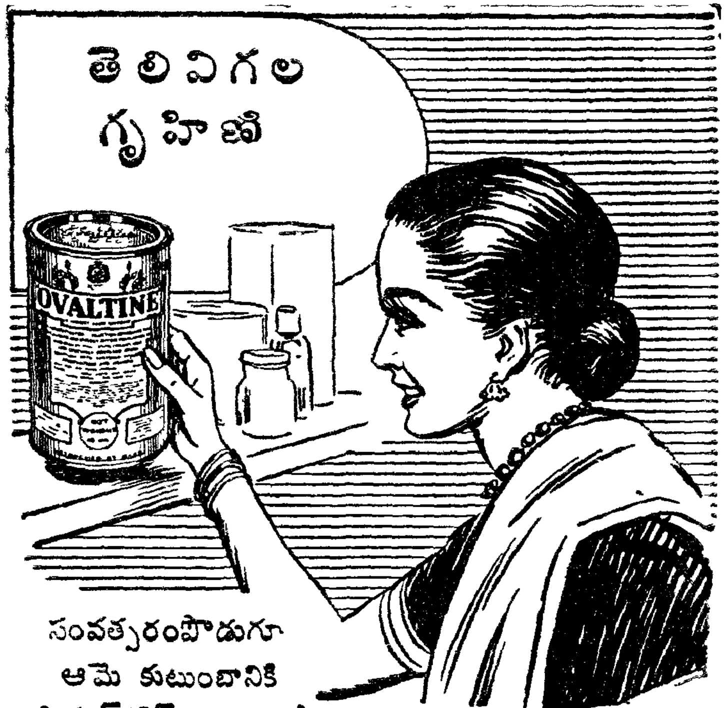

సంవత్సరంపొడుగూ
ఆమె కుటుంబానికి
'ఓవల్‌టిన్ యిస్తుంది'

"ఓవల్‌టిన్"లో ఆరోగ్యం, బలము విలువైన అమూల్యమైన గుణాలుండడంవల్ల తెలివిగల గృహిణి తన కుటుంబానికి సంవత్సరం పొడుగునా "ఓవల్‌టిన్" ఇస్తుంది.

"ఓవల్‌టిన్" ఎల్లప్పుడూ సేవింపదగిందే చలిగా వున్నప్పుడు ఒక కప్ వేడి "ఓవల్‌టిన్" కంటె ఉత్తమమైనది ఇంకొకటిలేదు ఎండాకాలంలో అది ఉత్తమమైన శీతలపానీయంగా ఉపకరిస్తుంది. అది మెదడుకు, శరీరానికి పుష్టినిచ్చి హాయిగా నిద్రపట్టించును "ఓవల్‌టిన్" ప్రకృతి సిద్ధమైన ఉత్తమ ఆహారములతో తయారుచేయబడింది. ఇంకను దీనిలో అదనంగా బి. డి విటమినులు చేర్చబడ్డాయి మీ స్టోరునుంచి ఆర్డరు చేయండి. అయితే అసలురకం "ఓవల్‌టిన్" మాత్రమే వాడండి.

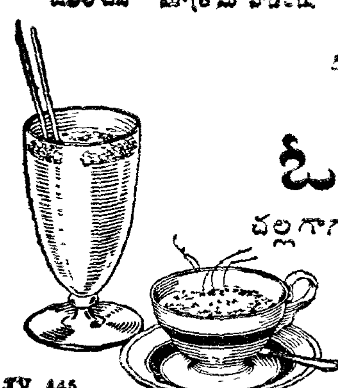

ఎ. వాండర్ (గ్రాహము) ట్రేడింగ్ కంపెనీ
(ఇండియా) ప్రైవేట్ లిమిటెడ్

ఓవల్‌టిన్

చల్లగాగాని వేడిగాగాని త్రాగవచ్చును

'ఓవల్‌టిన్' అమెచూర్ కార్యక్రమం సిలోన్ రేడియోలో శనివారాలు రా 8 నుండి 8-30 గంటల వరకు వినండి. (హిందీ—41.72 మీటర్లు)

ZV. 445

ECAL-X80 TL ఇరాస్మిక్ కంపెనీ, లిమిటెడ్, లండన్ వారి తరఫున భారతదేశంలో తయారుచేయబడినది

నోరెత్తకుండా చేశాడట. ఈ సంగతి స్ఫురణకు వచ్చిన రామకృష్ణయ్య గగ్గోలుపడిపోయాడు. మరె దిక్కూ లేని లక్ష్మీదేవమ్మను జీవితాంతంవరకూ అద్దెకొంపలపాల్జేసి తాను పోతే! తల దాచుకోవటానికి చోటు లేని లక్ష్మీదేవమ్మ ఏ వీధిలోనో దిక్కు లేని ... ఇక ఆలోచించలేక పోయాడు. ఇల్లు కట్టి తీరాలనే నిశ్చయించుకున్నాడు. ఎవరో మంచివాళ్లను చూసి ఓ భాగం అద్దెకిస్తే ఆ వచ్చే అద్దె లక్ష్మీదేవమ్మకు జీవనోపాధిగా ఉపయోగిస్తుందని ఇంతకన్నా తాజేయగల "మంచి" మరేదీ ఉండబోదనుకున్నాడు. వెంటనే లక్ష్మీ! అని పిలిచి, 'మన ఇల్లు కట్టుకుందాం లక్ష్మీ! మనదంటూ తల దాచుకోవటానికింత చోటూ ఉంటుంది. వచ్చే అద్దె, ఫించనూ మనం సుఖంగా బ్రతకటానికి సరిపోతా'యని లక్ష్మీదేవమ్మ ముఖం లక్ష్మీదేవి ముఖంలా కళకళలాడింది.

* * *

రామకృష్ణయ్య దినచర్యల్లో మరునాటి నుంచీ రెండు నూతనాంశాలు చేరాయి. మొదటిది తపాలాబంట్రోతుకోసం ఎదురుచూడటం; రెండవది అనుకూలమైన నివేశన స్థలాలకోసం గాలించటం. ఈ నివేశన స్థలాలను చూడటానికి వెళ్లేప్పుడు త్రోవలో కన్పించిన ప్రతి యింటినీ పరిశీలించటం, ప్లాను బాగున్నట్టనిపిస్తే యింటిలోనికికూడా వెళ్లి సమగ్ర పరిశీలన చేయటం రామకృష్ణయ్య అనుకోకుండా జరుగుతున్న సంఘటనే గాని ప్రయత్నపూర్వకంగాదు. ఆరువారాల తరువాత పోస్టుజవాను రామకృష్ణయ్య గారికికూడా జాబివ్వవలసిన పని గల్గింది. కవరుమీద ఎకౌంటెంట్ జనరల్ ముద్ర కనబడగానే ప్రాణం లేచివచ్చింది, తీరా లోపలి కాగితాన్ని చూచినాక లేచి వచ్చిన ప్రాణం ఉస్సూరుమని జారిపోయింది. ఏవో భోగట్టాల నడుగుతూ రామకృష్ణయ్య పనిజేసిన శాఖ ఉద్యోగుల కెవరికో వ్రాయబడ్డ జాబునకలది! త్రోవతప్పకుండా కాగితాలు వాటి వాటి త్రోవలనే వెళ్లాయి. గూడ్సుబండిలా మెల్ల మెల్లగా పోతున్నదీన్నా తరువాత మరో ఆరువారాలకు ప్రథమ వశి చెల్లింపు క్రింద రెండు వేల అయిదు వందల రూపాయలు అందాయి. రామకృష్ణయ్య చేతికి తక్షణమే స్థలాన్ని కొనటం; శంకుస్థాపన చేయటం, బావి త్రవ్వించటం జరిగిపోయాయి. మరో నెలకల్లా మిగిలిన పైకం వస్తుందని భావించిన రామకృష్ణయ్య స్వంతయింట్లో వున్నట్టే భావించాడు. బరువెంతో తగ్గినట్లనిపించింది హృదయానికి. అక్కడితో కథ ఆగింది.

(56-వ పేజీ చూడండి)

(12 వ పేజీ తరువాయి)

రెండుమూడు నెలలు దాటినా మిగతా పైకం వస్తే సూచనలైనా కనబడక పోవటాన జ్ఞప్తికలను రెండేసి వ్రాశారు రామకృష్ణయ్య అవి సక్రమంగానే చేరాయి గమ్యస్థలాన్ని కాని ఈ పత్రాల్లో ప్రత్యేకతేమీ కన్పించనే లేదక్కడ పరిశీలించవలసిన వ్యక్తికి ఆయన కలాటివి పరిపాటైన పత్రలే గాంటివి! ఆ వ్యక్తిమాత్రమేం బాధ్యుడా, రామకృష్ణయ్యగారి లెక్క తేలపోవటానికి, ఆయన కిలాంటి రామకృష్ణయ్యల లెక్కలు లక్షోత్తంకే రోజుకి అసలు వీళ్ళందరి లెక్కలతోటి పాపం ఆయనప్రాణం విసుగెత్తిపోతుంది రోజూ వాటికితోడు వ్యక్తిగతంగా వారికున్న బాధలు వారివి ఇదిలా వుండంగా స్వయంగా పోయిచూచి లెక్కలు సరిచేటమని మొహమాట పెట్టేవాళ్ళ బాధొకటి స్వయంగా వచ్చికూర్చున్న పెద్దమనిషిని కాదనటం భావ్యం కాదనిపించటం వల్ల వాళ్ళ లెక్కలు తేల్చటంతోనే చాలా సమయం వెచ్చింపబడి పోతుంటుం దా వ్యక్తికి ఇక పోస్టులో ముక్కా నీకార్డు వ్రాసేవాళ్ళ లెక్కలు తెమల్చటాని కెక్కడ కుదురుతుంది? పాపం అప్పటికే ఆయన రామకృష్ణయ్యగారి లెక్క తేల్చాలనే తీసికొనేవాడా" అర్జంటు ఫైలు"ను ఏవో అనుమానాలూ అభ్యంతరాలూ కనిపించటం వాటిని గురించి ఆలోచించబోయే సరికి, 'అయ్యగారి కబురూ, "ముందు వారి ఎకౌంటు సెటిల్ చెయ్యమని" ఆదేశం యివనో ఒక వ్యక్తిని చూపిస్తూ! ఈ అడ్డంకులతో రామకృష్ణయ్యగారి లెక్క తెగనిదై పోయింది ఆ వ్యక్తి మాత్రమేం చేస్తాడు?"

రామకృష్ణయ్యగారి సహనశక్తి రోజులు గడుస్తున్న కొద్దీ నశించుకు పోతోంది చమురైపోయిన దీపకాంతిలా, దీనికితోడు తనకు జబ్బు తిరగబెట్టే సూచనలు కన్పించసాగాయి దాంతో మళ్ళీ భయమావరించుకుంటున్న దాయనను మరో జ్ఞాపికను వ్రాశారా ఆఫీసరు గారి పేరిట అది జ్ఞాపిక అనే దానికన్నా విజ్ఞాపనం అంటే బాగుంటుందేమో అది వ్రాసిన శైలినిబట్టి అతి దీనంగా, తన అనారోగ్యాన్ని గురించీ, స్వంతయిల్లు కట్టుకోవాలనే సంకల్పాన్ని గురించీకూడా అందులో వ్రాసి, డబ్బందిందే తడవుగా పునాది వేసుకోవాలని ప్రతిరోజూ యెదురు చూస్తున్నాననికూడా వ్రాసుకున్నారు ఇది చూచిన వెంటనే ఆఫీసరా గుమాస్తాని పిలిచి వాలుకు చీవాట్లు పెట్టి సాయంకాలానికి లెక్కతేల్చి తెమ్మన్నారు సాయంకాలానికి రామకృష్ణయ్యగారి కాగితలన్నీ ఆఫీసరుగారికి అర్జంటు ఫైల్" లో సమర్పించబడ్డాయి కాని ప్రయోజనమాత్రం శూన్యం అదేదో భోగట్టా క్రింది ఆఫీసులనుండి వస్తేనేగాని రామకృష్ణయ్యగారి లెక్క తేలదని వ్రాసిపెట్టాడు గుమాస్తా కావలసిన రూల్సన్నీ వుదహరించి తక్కువ మనలేక ఆఫీసరు సంతకం చేశాడు కాగితాలమీద అతి జరూరు' అని మాత్రం వ్రాసి

రామకృష్ణయ్య ఆరోగ్యస్థితి తిరిగి ఆందోళనకరంగా పరిణమించింది మళ్ళీ మంచాన పడ్డారు మళ్ళీ భగవంతుణ్ణి ప్రార్థించాడు కలలలో కూడా యింటినే కట్టిస్తున్నాడు జాగ్రదవస్థలోనే కలవరింతలు ప్రారంభమైనాయి "ఆగ్నేయ మండనము ఒక్క అడుగుంచేచాలు, కిటికీలు మరి కొంచెం ఎత్తులో వుండాలి అద్దె భాగానికి ముఖ్యంగా గాలీ వెలుగూ బాగా వచ్చేట్టు చూడండి సిమెంటుదగ్గర లోభం వద్దు సరిగా పాళ్ళు కలపండి మరో పదిరోజుల్లో కప్పు పూర్తవుతుంది వెంటనే గృహప్రవేశ ముహూర్తాలున్నాయి ఏదో యీనాళ్ళూ శ్రమపడితే హాయిగా స్వంతయింట్లో విశ్రాంతి తీసికోవచ్చు లక్ష్మీ!" అంటూ ఏకధోరణిగా మాట్లాడుతున్నాడు డాక్టరు దక్షిణామూర్తి "మంచు గడ్డ" తలకుకట్టి మళ్ళీవస్తానన్నారు లక్ష్మీదేవమ్మకు మతిపోయినట్లుగా తానేంచేస్తున్నదో తెలియనిస్థితిలో పడిపోయింది రామకృష్ణయ్యకు కొంచెం వుధృతం తగ్గిన వెంటనే "పాసు వచ్చిందా?" అని ప్రశ్నించాడు ఆమె మౌనమే ఆయనకు సమాధానమైంది తిరువాత ఆయన యీలోకంలోనే లేనట్టు కన్పించాడు మర్నాడు ప్రొద్దున డాక్టరొచ్చి యింజక్షనిచ్చాడు లక్ష్మీదేవమ్మకు ధైర్యం చెప్పారంత డాక్టరిచ్చిన యింజక్షను వెంటనే జవాబిసం నీయేవో దెవరికి తోచినట్లు వారు చెప్పారు 'పాస్' అని జవాబు వొస్తే పెద్ద వరిచ్చిపోయాక అంగుమన్న రామకృష్ణయ్య స్నేహితుడు, అంతకుముందాయనపనిచేసిన ఆఫీసు హెడ్ గుమాస్తా చించి వ్రాసిపెంటుండు బిల్లు పదివేలొచ్చాయన్నాడు లక్ష్మీదేవమ్మ మనసు బరువు దించినట్లయింది ఈవార్త రామకృష్ణయ్య వద్ద నడుమూ తుందగ, వెయ్యిదేముళ్ళకు మొక్కుకుంటూ "ఏమండీ! బిల్లు వచ్చిందండీ! బిల్లు వచ్చిందండీ" అని అరిచింది అప్పుడే స్పృహ వచ్చిన రామకృష్ణయ్య కళ్ళంట నీరు కారుస్తూ "బిల్లు వచ్చిందా? పునాది వుపయోగిస్తుందనుకొన్నాను 'సమాధి' కుపయోగిస్తుందనుకోలేదు అంతా దేవుడి దయ లక్ష్మీ!" అన్నాడతి నీరసంగా ఆఖరిమాటగా! లక్ష్మీదేవమ్మ బావురుమంది అంతా అయ్యో అనుకున్నారు

* * *

సమాధికైనా వుపయోగిస్తుందనుకున్నాం అదీచేతికి రాలేదు సక్సెషన్ సర్టిఫికేటు లేందే బిల్లు మారదన్నాడా హెడ్ గుమాస్తా కన్నీళ్ళు తుడుచుకుంటూ ఇళ్ళో పాపం కొరు దయవలు యిన్ని నీళ్ళు వదలటానికి వీలైంది రామకృష్ణయ్యకు లక్ష్మీదేవమ్మ గతేమాయని బాధపడ్డ రామకృష్ణయ్య ఆత్మశాంతికని రామకృష్ణయ్య తవ్వించుకున్న నుయ్యి ఆధారంగా చూపాడు భగవంతుడు

* * *

ఏమిటో పాపమా ఖరీదులా అయింది అన్నాడో సానుభూతిపరుడు లక్ష్మీదేవమ్మ శరీర మగ్నిదేవుని కాహుతౌతుండగా మరో! 'రెడ్ టేపు' యింతయిదిగా వుంటూనదని నిర్ధారించారు శ్మశాన వైరాగ్యంతో ఉద్యోగులంతా ★

(49-వ పేజీ తరువాయి)

జోను అచ్చటనే వదలివేసి తాను తన యనుచరులతో వెళ్లెదనని చెప్పెను కాని అలాంజో ఈ మాటలకు ఏమి యనుకొనకుండ ధనము వలన బ్రతుకలేమనియు, కాయకష్టమువలన జీవించుటకు వీలగుననియు తెలుపుటకే ఈ విధముగ చేసితినని చెప్పెను

పైజారో తనకు కలిగిన యనుభవమువలన బంగారమును సంపాదించుట కన్న శ్రమించుట గొప్పదని తెలిసికొనెను స్పెయిన్ కు ప్రయాణము చేయుచుండగ దారిలో తన అన్నను బంగారము తీసుకొనుమని పైజారో బలవంతము చేయగా అలాంజో దాని కొప్పుకొనక, తాను సుఖముగా జీవించుటకు కావలసిన యాహారమును సంపాదించుకొనగలననియు, తనకు బంగారము అవసరములేదని చెప్పెను ★

Printed and Published for Nageswara Rao Estates (Private) Ltd, by S Radha Krishna at The Andhra Patrika Press, 6 & 7, Thambu Chetty Street, Madras 1 Editor S Sambhu Prasad